
NOTITS

Til: Udenrigsministeren J.nr.: 46.C.34
CC: Bilag: diverse
Fra: NOR Dato: 23. april 2010
Emne Udenrigsudvalg – åbent samråd

Spørgsmål G:

Vil udenrigsministeren redegøre for, hvorfor hun ikke deltog i det arktiske topmøde?

Svar:

Lad mig for det første præcisere, at der ikke var tale om et arktisk topmøde, hvor der skulle træffes beslutninger, men om et møde mellem de 5 arktiske kyststater. Af praktiske grunde havde de canadiske værter valgt at holde mødet i forbindelse med G-8 udenrigsministermødet d. 30 marts, som den russiske, amerikanske og canadiske udenrigsminister i forvejen skulle deltage i.

Regeringen og det grønlandske Selvstyre lægger stor vægt på de arktiske spørgsmål og hvis jeg ikke allerede havde haft andre forpligtelser, ville jeg gerne have deltaget i mødet.

Desværre var jeg forhindret, som det også har været fremme tidligere, på grund af en ferie, som var planlagt længe før min tiltrædelse som udenrigsminister. Det var baggrunden for, at jeg anmodede justitsministeren om at repræsentere Regeringen på mødet, der fulgt ud fremførte den danske regerings synspunkter på lige fod og med samme vægt som de øvrige deltagere, og på samme måde som hvis jeg havde deltaget. Endvidere deltog formanden for Grønlands selvstyre også i mødet.

Spørgsmål H:

Vil ministeren redegøre for baggrund, formål og forløb af mødet i Canada den 29. marts 2010 på initiativ af den canadiske regering – herunder en grundig gennemgang af de emner, der indgik i forberedelserne samt i drøftelserne?

Svar:

Om forløbet af selve mødet kan jeg oplyse at mødet bekræftede Ilulissat-erklæringen som grundlaget for det fremtidige samarbejde mellem de fem lande i det arktiske område. Drøftelserne, der forløb i en god stemning og tilsigtede en aktuel gennemgang af konkrete emner, var koncentreret om fire temaer:

- Kontinentalsokkelkrav;
- Offentlig sikkerhed
- Naturressourceforvaltning og
- Forskningssamarbejde.

Det vigtigste operative resultat var, at ministrene bekræftede enigheden om, at en aftale om samarbejde om søredning (Search and Rescue) skal forhandles under dansk formandskab i Arktisk Råd, og bør være klar til ministermødet i Arktisk Råd til april næste år. Det var der allerede indledt forhandlinger om, og aftalen udgør en vital interesse for søfarten i fremtiden. Arktisk Råd har allerede på embedsmandsplan drøftelser om det og de vil fortsætte på et vice-ministermøde i slutningen af maj i år. Den del af det var godt at få bekræftet. Desuden var der enighed om, at IMO's regler for sejlads i arktiske områder bør gøres bindende. Med hensyn til kontinentalsokkelproblematikken gik diskussionen især på, hvordan man får sikret en mere hurtig behandling af afgrænsningerne inden for rammerne af FN's Havretskonvention. Der er jo en problemstilling omkring sagsbehandling. Om

naturressouceforvaltning var der enighed om, at ressourcerne burde udnyttes bæredygtigt og forsvarligt ikke mindst f.s.v.a. fiskeri i de områder, der bliver isfri i fremtiden. Drøftelserne viste også interesse for at styrke det videnskabelige arbejde i Arktis for at sikre den fornødne viden for videre fremskridt. Der var med andre ord tale om en udbytterig udveksling af synspunkter på disse emner, som byder på både muligheder og udfordringer og som regeringen vil følge nøje fremover.

Spørgsmål I:

Indgår mødet i Canada den 29.marts 2010 i den på dansk og grønlandsk foranledning igangsatte Ilulissat-proces, eller er der tale om et nyt, forstærket forhandlingsforløb med andre initiativtagere?

Svar:

Der var generel enighed om, at det er Arktisk Råd og altså ikke Arctic 5 der skal være den centrale platform for drøftelser af arktiske problemstillinger og det operative samarbejde i regionen. Der var samtidig enighed om, at formatet med de fem arktiske kyststater er et legitimt forum for problemstillinger, der alene vedrører kyststaterne, men også enighed om at samarbejdet ikke skal formaliseres. Der var derfor fremadrettet fokus på møder på embedsmandsniveau blandt de 5 snarere end på politisk niveau.

Spørgsmål J:

Hvad anser ministeren for de vigtigste problemstillinger i forhold til Arktis ud fra en global sikkerhedspolitisk og miljømæssig betragtning samt ud fra danske og grønlandske interesser?

Svar:

Den forventede fortsatte smeltning af isen i Polhavet som følge af den globale opvarmning vil både åbne nye muligheder og nye udfordringer både i relation til råstofudvinding og nye sejlruiter.

Der hersker fortsat stor usikkerhed om, hvor store olie- og gas-forekomster der reelt er at finde i polarregionen. Men det er forventeligt at højere energipriser, og fortsat stigende efterspørgsel vil øge interessen for at udnytte nye og indtil nu urentable kilder i regionen.

Jeg mener derfor det er vigtigt hele tiden at holde sig de naturgivne ændringer i Arktis skarpt for øje – samt at reagere på disse ændringer i det omfang dette er muligt. Det er indlysende, at når isen forsvinder, så bliver der behov for at være påpasselig af en række miljømæssige grunde – for at forhindre ubetænksom udnyttelse af de nye muligheder. F.eks. skal man ikke bare kaste sig over nye fiskeressourcer uden at der er enighed internationalt om hvor meget man kan udnytte. Man skal heller ikke bore efter olie eller gas i Arktis uden at være helt sikker på at dette kan ske uden risiko for dyr og mennesker. Man skal ikke – uden omtanke – tillade transport via de Arktiske søruter uden at disse er opmålt på forsvarlig vis. Samtidig er det en kendsgerning at den fortsatte afsmeltning vil medføre en væsentlig reduktion af sejltiden og dermed omkostningerne ved transport mellem Asien og Europa. Det vil også betyde, at skibsfarten ikke længere i samme omfang vil være afhængig af passage gennem politisk ustabile eller pirateriplagede områder. Og dette er jo et plus.

Alt i alt må der forventes et væsentligt højere aktivitetsniveau i regionen end vi hidtil har været vant til.

Jeg vil gerne understrege, at kyststaterne alle har udvist vilje til at løse de nuværende og fremtidige udfordringer i Arktis gennem samarbejde og forhandling baseret på international ret. Det blev slået fast med Ilulissat erklæringen fra 2008, at der blandt kyststaterne – dvs. USA, Canada, Norge, Rusland og Danmark – er enighed om, at

folkeretten udgør rammen for fremsættelse af krav på kontinentalsoklen og eventuel deling af havområderne i Arktis.

Det er værdifuldt. Vi har fra dansk side en klar interesse i, at de nye udfordringer og muligheder i Arktis håndteres i overensstemmelse med internationale retsprincipper og gældende traktater.

Det er vigtigt, at udfordringerne i Arktis håndteres gennem dialog og samarbejde i de fora, hvori alle de arktiske stater deltager, herunder FN og det Arktiske Råd.

Det er klart, at et øget aktivitetsniveau vil medføre behov for et mere omfattende beredskab, f.eks. inden for søredning, som jeg også nævnte før, og miljøovervågning. Ser her klart potentiale for samarbejde mellem regionens stater.

Jeg mener at både Grønland og Danmark ligger meget på linje i disse spørgsmål, men jeg finder ikke, at jeg endeligt kan svare på deres vegne.

Spørgsmål K:

Hvordan agter regeringen i de kommende måneder at sikre hurtigere fremdrift i forhandlingsforløbet frem mod en løsning af territorialspørgsmålene vedrørende Arktis med respekt for FN's havretskonvention?

Svar:

1. Krav på kontinentalsoklen

Jeg går ud fra, at der med spørgsmålet sigtes mod Danmark og Grønlands krav på kontinentalsoklen ved Arktis såvel som uenigheden med Canada om retten over Hans Ø.

Jeg vil starte med kontinentalsokkelkravene:

For det første vil jeg nævne, at kravene på kontinentalsoklen er et krav på havbund med de dertilhørende naturressourcer, og altså ikke på et landterritorium.

Danmark og Grønland gør ligesom Canada og Rusland krav på kontinentalsoklen i en række havområder ved Arktis, herunder blandt andet ved Nordpolen. Danmark vil sammen med Færøerne og Grønland gøre krav på i alt fem havområder - to ud for Færøernes kyst og tre ud for Grønlands kyst.

Kravene følger reglerne i FN's Havretskonvention.

Der er en proces man skal igennem.

For at kunne gøre krav på et havområde skal man ifølge konventionen først kunne bevise, at det område af havbunden, som der gøres krav på, er geologisk forbundet med landterritoriet. Der skal være tale om en såkaldt naturlig forlængelse af landterritoriet.

Krav på kontinentalsoklen skal ifølge Havretskonventionen først fremsættes over for den såkaldte Kontinentalsokkelkommission. Kommissionen er nedsat i medfør af havretskonventionen og dens opgave er at vurdere, om der er videnskabeligt grundlag for det enkelte lands krav.

Kontinentalsokkelkommissionen tager derimod ikke stilling til, hvordan eventuelt overlappende havområder skal deles mellem staterne. Det er op til

staterne selv at forhandle sig frem til en løsning om dette, efter at Kommissionen har sagt god for kravene.

Som det blev slået fast med Ilulissat erklæringen i 2008 er der ikke tale om et kapløb, hvor det handler om at komme først. Derimod handler det om at have solidt videnskabeligt bevis for sine krav.

Danmark har indtil videre fremsat krav på ét område nord for Færøerne, ligesom vi i øjeblikket arbejder på – sidst på året – at kunne fremsætte krav også på et område syd for Færøerne. For så vidt angår de tre områder ud for Grønland, er vi i øjeblikket ved at indsamle og analysere data. Alle kravene skal ifølge Havretskonventionen være fremsat senest i 2014, og grunden er, at det i 2014 er 10 år siden vi ratificerede havretskonventionen.

Norge har som det eneste land færdiggjort sit arbejde med at fremsætte krav til Kontinentalsokkelkommissionen. Der vil være ét område – ved Svalbard – hvor Danmark og Norges krav vil overlappe hinanden. Vi har derfor den forståelse med Norge, at vi vil forhandle om en deling af det område, når det danske krav er blevet behandlet af Kontinentalsokkelkommissionen. Da USA ikke har ratificeret havretskonventionen, vides det ikke, hvornår USA vil fremsætte eventuelle krav. Det er dog ikke vores forventning, at Danmark og USA vil have krav, der overlapper hinanden.

Rusland har allerede fremsat sine krav på kontinentalsoklen i Arktis. Kontinentalsokkelkommissionen vurderede dog, at Ruslands krav ikke havde

tilstrækkelig videnskabelig kvalitet. Rusland er derfor blevet bedt om at indlevere ny dokumentation for kravet. Dette forventes tidligst at ske i 2013. Canada har endnu ikke fremsat sine krav.

Bortset fra Norge er kyststaterne i det arktiske område altså i forberedelsesfasen og har endnu ikke fremsat deres endelige krav på kontinentalsoklen. Indtil Kontinentalsokkelkommissionen har vurderet, om kravene er videnskabeligt dokumenterede, er det vanskeligt at vurdere, hvem, der får retten til hvert af de pågældende områder.

Danmark har dog taget initiativ til allerede nu at indlede forhandlinger med Canada om de områder, hvor vi forventer at der vil være overlappende dansk-canadiske krav. Det er vores strategi også at inddrage Rusland i disse forhandlinger, men først på et senere tidspunkt.

Hans Ø

Hvis jeg herefter vender mig mod Hans Ø, blev Danmark og Canada i 2005 enige om en erklæring om øen. Ifølge erklæringen skal begge parter:

- 1) Være tilbageholdende i forhold til at udøve aktivitet vedrørende Hans Ø
og
- 2) informere hinanden om aktiviteter vedrørende Hans Ø

Erklæringen er uden præjudice for parternes respektive suverænitetskrav over Hans Ø. I perioden efter erklæringen har der ikke været episoder vedrørende Hans Ø. Tværtimod er der indledt et godt fælles dansk-canadisk forskningssamarbejde på øen vedrørende vejrforholdende i regionen.

Herudover mødes Danmark og Canada jævnligt til forhandlinger om Hans Ø. Næste møde på embedsmandsniveau om sagen er planlagt at finde sted her i maj. Den slags forhandlinger tager tid. Det har dog hele tiden været linjen, at det er bedre at forsøge at finde en forhandlingsløsning med Canada frem for at ende i en langvarig og dyr retssag med en af vores allierede om sagen.

NOR/SP/JTF